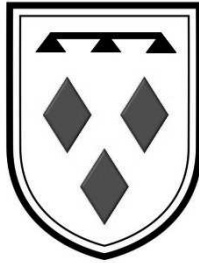

De Bloedhond

Uitgeverij Deseo / Brave New Books

ISBN 978 94 652 0878 7 (paperback)

ISBN 978 94 653 1930 8 (e-book)

NUR 342 – Historische roman

Versie: 20251221

Boekomslag: John van der Wens

Afbeeldingen in het boek: Cees van der Wens

© 2025 Cees van der Wens

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of door fotokopieën, opname, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur

*Frederick Uten Ham, maerschalc genamt die stam
Seer neerstich dat hy dit werck ter herten nam
Hy sprack als een boos quaet tyran altijt doet
Hy woude sijn handen wassen in der borgeren bloet*

COUPLET UIT EEN UTRECHTSE PASKWIL, CIRCA 1490

UTRECHT, 23 MAART 1454

De Neude was volgestroomd. Honderden mensen, mannen en vrouwen, jong en oud, stonden opeengepakt op het onverharde plein dat omzoomd was door kale lindebomen. In de takken hingen jonge knapen, hun gezichten rood van opwinding, terwijl ze een zo goed mogelijk uitzicht probeerden te bemachtigen. Een nerveus geroezemoes zoemde door de menigte.

Midden in de mensenmassa stond de zeventienjarige Frederik Uten Ham. Hij was alleen gekomen en had zich voorzichtig naar voren gewerkt. Niemand schonk hem veel aandacht, hij was slechts één van de velen die samendromden om te aanschouwen wat komen ging. Zijn dure kleding verried zijn adellijke afkomst, maar in een stad vol rijke burgers betekende dat weinig.

Plotseling klonk er een doffe dreun, en nog één, en nog één. De zware, trage slagen van een grote trom rolden over het plein en lieten geen twijfel over wat er te gebeuren stond. De gesprekken stierven weg en een collectieve opwinding trok door de menigte.

Uit de schaduw van de smalle Schoutenstraat verscheen een groepje mensen. Vier gewapende stadswachten, geharnast en met hellebaarden, leidden een jongeman het plein op. De handen van de jongeman waren geboid, hij hield zijn hoofd gebogen. Zijn passen waren traag, alsof hij het moment zo lang mogelijk wilde rekken.

In het midden van het plein aangekomen, werd de jongeman aan de gereedstaande paal gebonden. Een paar vrouwen vooraan begonnen luidkeels te jammeren. Toen het hoofd van de jongen met een band tegen het hout werd getrokken, herkende Frederik het bleke gezicht. De ingevallen wangen, de blauwe schaduw op zijn kin – alles sprak van nachten zonder slaap, van angst en hopeloosheid.

Frederik voelde hoe de grond onder hem leek te kantelen. Zijn handen balden zich tot vuisten. Op andere dagen begreep hij het nut van een terechtstelling, maar dit... dit was anders. Dit was niet zomaar een mens, dit was Hugo van Noortwijk. Hugo had niemand bestolen, verminkt of gedood. Zijn enige misdaad was dat hij de liefde had bedreven. Moest een mens daarvoor sterven? Frederiks keel brandde. Een golf van schuld en wanhoop overspoelde hem. Wat deed hij hier? Waarom was hij gekomen?

Maar het was niet enkel om Hugo dat Frederik hier stond. Hij had

getwijfeld of hij de terechtstelling wilde bijwonen, tot een onrustige gedachte hem uiteindelijk naar de Neude had gedreven. Hugo was ongetwijfeld ondervraagd, misschien zelfs gemarteld. De schout zou hem hebben willen breken, hem hebben gedwongen namen te noemen van de jongens met wie hij zich had ingelaten. Kennelijk was de naam Frederik Uten Ham niet gevallen, maar het gevaar was nog niet geweken. Veroordeelden braken soms op het laatste moment – uit paniek, uit wrok, of als biecht. Wat als Hugo vandaag alsnog zou breken? Frederik moest er zelf bij zijn.

De trommelslagen stopten. Uit de menigte stapte een priester naar voren, zijn blik streng en overtuigd. Naast hem stond Peter Grauwert, de besnorde schout van Utrecht, zijn kin omhoog, zijn handen strak achter zijn rug gevouwen. Hugo's ingevallen ogen schoten heen en weer. Hij leek elk detail in zich op te nemen: de gezichten van de menigte, de mannen die over zijn lot beschikten, de grijze hemel boven hem.

De priester hief zijn handen en zijn stem galmde over het plein. Hij begon te preken over hoe God aan Abraham had verteld dat hij de steden Sodom en Gomorra wilde vernietigen omdat de inwoners slecht waren. Over hoe Abraham met God had onderhandeld, waarna Abrahams neef Lot twee engelen in huis had mogen nemen. Hoe de mannen van Sodom deze engelen hadden begeerd en daarmee Gods toorn hadden gewekt.

De priester hief zijn handen naar de hemel.

‘En omdat de duivel zich van de mensen meester had gemaakt, verwoestte God de steden met een regen van zwavel en vuur.’

Frederik sloot zich af van de preek en dacht aan de jaren waarin de duivel zich meester van hem had gemaakt.

Als kind had Frederik op Den Ham gewoond, het kasteel van zijn vader, waar hij een onbezorgd leven leidde met zijn broers en zussen. Op zijn tiende was hij naar de Utrechtse Domschool gestuurd. Nu, zeven jaar later, woonde hij daar nog steeds.

Op de Domschool studeerde en sliep hij met een veertigtal jongens die bijna allemaal een functie binnen de kerk ambieerden. Slechts vijf jongens in de groep, waaronder Frederik, waren voorbestemd voor een wereldlijk ambt. Al snel was dit vijftal bevriend geraakt.

Niet alleen aan vrienden, ook aan geld had het Frederik nooit ontbroken. Terwijl sommige medestudenten in hun vrije uren als bedelknappen door de

Utrechtse straten zwierven en een beroep moesten doen op de barmhartigheid van de burgers, genoot Frederik met zijn kameraden van wijn, wildgebraad en het zorgeloze leven van jonge edellieden. Regelmatig had hij gevreesd dat zijn leefwijze hem in de problemen zou brengen, maar het geld van thuis bleef komen en gelukkig stelde zijn vader nooit lastige vragen.

Ook de rector van de Domschool was tot nu toe mild voor hem geweest. Al snel was zijn vader erin geslaagd de rector in te laten zien dat het geen zin had om een heilige te maken van iemand die was voorbestemd voor het ambt van maarschalk. Een dienaar van het recht moest kunnen rekenen, schrijven, het Latijn beheersen en inzicht hebben in kerkelijk recht. De rest, zo beweerde zijn vader, zou Frederik in de praktijk wel leren.

De rector had het verhaal van zijn vader geaccepteerd, evenals de extra sommen geld die hem jaarlijks werden toegeschoven. Zo was de schooltijd van Frederik tot nu toe probleemloos voorbijgegaan en kon hij over een paar maanden examen doen.

Toch was er in de afgelopen jaren meer gebeurd dan zijn vader en de rector konden vermoeden. Zelfs zijn vrienden hadden niets van zijn innerlijke transformatie gemerkt. Ergens had Frederik het al langer beseft, toch wist hij het op zijn vijftiende pas zeker: er zat een demon in hem, een duivel.

In het begin had hij gedacht dat hij de enige was, maar al snel wist hij beter. Vorig jaar herfst, toen hij zestien was, had hij een korte, maar hevige affaire gehad met Hugo. Hij herinnerde zich nog hoe hun geheime blikken elkaar vonden in de schoolgangen, hoe hun handen elkaar vluchtig raakten onder de lange eikenhouten tafels.

Frederik had zich schuldig gevoeld over zijn gevoelens, totdat Hugo hem dat idee uit zijn hoofd had gepraat. Volgens hem waren sommige mannen gewoon anders geboren, daar konden ze niets aan doen. Volgens Hugo kon je er zelfs priester mee worden, dus waarom geen maarschalk?

‘Maar vertel het aan niemand,’ had Hugo hem op het hart gedrukt. ‘Zelfs niet aan je familie.’

Drie weken hadden ze dagelijks contact gehad, totdat Frederik ontdekte dat Hugo hem met een andere knaap bedroog. Ze waren met ruzie uit elkaar gegaan en sindsdien hadden ze elkaar niet meer gesproken.

In zijn hoofd hoorde Frederik weer de kalme, overtuigende woorden van Hugo die zijn angsten hadden doen vervagen. Eergisteren had hij gehoord dat er een jongeman was opgepakt op het Janskerkhof. Toen hij vernam dat

de arrestant een onnatuurlijke zonde zou hebben gepleegd, had hij meteen aan Hugo gedacht. Gisteren, toen het stadsbestuur de naam en het vonnis bekend had gemaakt, waren zijn bange vermoedens bevestigd. Nu stond Hugo voor zijn ogen op de brandstapel.

De priester op het plein pakte een kruisbeeld en hield het voor Hugo's ogen. 'Hugo van Noortwijk,' riep hij. 'Zoon van Willem van Noortwijk en van Neeltje Stok, negentien jaar geleden geboren en gedoopt in deze stad. Alvorens je je gerechtelijke straf zal ondergaan en overgeleverd zal zijn aan Gods genade, bied ik je in het aanschijn van de dood een laatste kans. Bevrijd je ziel van het gewicht van je zonden. Spreek ze uit tot dit kruis, of tors ze voor eeuwig met je mee.'

Duizenden ogen keken naar Hugo.

Frederiks maag trok samen. De gedachte dat Hugo in zijn laatste momenten misschien zou breken en de namen zou noemen van de jongens die aan hun verboden verlangens hadden toegegeven, overspoelde hem. Tegelijk knaagde ook het schuldgevoel. Daar stond Hugo, vastgebonden, wachtend op een onontkoombaar en gruwelijk einde, terwijl hij zich alleen maar zorgen maakte over zijn eigen welzijn.

Even leek het erop dat Hugo het allemaal wel best vond, maar plotseling opende hij zijn mond en produceerde hij een spottende lach.

Een golf van opwindning ging door het volk. Frederik zag hoe de mensen elkaar verbaasd en verontrust aankeken.

Hugo leek kracht te putten uit het geroezemoes, want zijn volgende lach was langer en krachtiger.

'De duivel,' werd op meerdere plekken gefluisterd.

De schout zag de bezorgde blik van de priester, draaide zich om naar de beul en gaf hem een kort, veelzeggend knikje. De beul trad naar voren en stak met zijn fakkel de brandstapel aan.

Terwijl de eerste vlammen hun weg omhoog vonden, haalde Hugo diep adem en produceerde hij een volgende lach.

Frederiks voelde zijn nekharen overeind komen, hij begreep wat zijn voormalig minnaar aan het doen was. Natuurlijk was Hugo bang, doodsbang, maar niet voor het domme volk op het plein. Waarom zou hij schuld bekennen over iets waarover hij zich niet schuldig voelde? Waarom zou hij een zonde opbiechten die geen zonde kon zijn? Hugo's lach was geenszins het werk van de duivel – het was het werk van een mens die de vrijheid in zichzelf had gevonden en die dat kostbare goed onder geen beding uit

handen wilde geven.

Frederik schaamde zich voor de gedachte die hem jarenlang had gekweld – dat er iets slechts in hem zat, iets verdorvens. Hoe had hij dat ooit kunnen geloven? Wat men hem had aangepraat als een demon, was niets anders dan een deel van wie hij was. Hugo's standvastigheid, zijn weigering om zich te verloochenen, maakte dat pijnlijk duidelijk.

Frederik voelde hoe iets in hem losraakte, alsof er ketenen van hem af vielen. Hugo had hem dan wel bedrogen, maar wat een groots, laatste gebaar maakte hij hier.

De vlammen likten nu aan Hugo's enkels, een scherpe geur van brandend hout en hars verspreidde zich over het plein. Hugo zoog zijn longen vol en opnieuw klonk er een lach over de Neude, totdat een dikke wolk rook hem de adem benam. Nog één keer keek Hugo de menigte in en even leek het alsof hij Frederik recht in de ogen keek. Frederik wilde schreeuwen, iets roepen, maar zijn stem stokte.

Hugo's laatste lach ging over in een hartverscheurende schreeuw.

Frederik wurmde zich uit de menigte en haastte zich terug naar de Domschool. Wat hij had onderdrukt en vervloekt, zou hij voortaan niet langer haten. Niet hij was de zondaar geweest, maar zij – de rechters, de priesters, en het volk van Utrecht. Wat hem betrof mocht God de stad verschroeien door een regen van zwavel en vuur.

UTRECHT

Zelden had Geert het woord *Utrecht* voorbij horen komen zonder het verlangen te voelen om die stad te bezoeken. Gesprekken over Utrecht gingen altijd gepaard met drukke gebaren en spannende blikken, alsof het echte leven zich daar afspeelde en niet in Themaat, het gehucht waar Geert zestien jaar geleden was geboren. De stad Utrecht met eigen ogen te zien was uitgegroeid tot Geerts belangrijkste doel, al hield hij er rekening mee nog jaren te moeten wachten. Maar toen kwam de zomer van het jaar 1454.

Begin juli twijfelde niemand eraan dat Geerts twee jaar oudere broer Hendrik een goede opvolger van vader zou worden. Terwijl Geert voor altijd een magere slungel leek te moeten blijven, was Hendrik uitgegroeid tot een gespierde kerel met verstand van boerenzaken. In mei hadden ze Hendriks verloving met Heilwig nog gevierd en niets leek het jonge stel een mooie toekomst in de weg te staan. Totdat een onzichtbaar kwaad toesloeg.

Half juli werden er plotseling mensen ziek. De ongelukkigen kregen koorts, begonnen te hoesten en in de daaropvolgende dagen verloren ze zoveel energie dat ze nauwelijks meer konden eten of drinken. Aanvankelijk vreesde men de pest, maar die vermoedens bleken ongegrond. Toch was de ziekte verre van onschuldig. De eerste die bezweek, was een oude boerin. Nog maar amper was zij ter aarde besteld toen er in een ander gezin een kind stierf. De schrik was dan ook groot toen Hendrik nat bezweet en hevig hoestend thuiskwam. Uit voorzorg, en om de nachtrust van het gezin niet te verstoren, legde stiefmoeder Elsbeth hem op een strobed in de stal.

Naast de boerderij stonden twaalf oude appelbomen, die ze dit jaar zonder Hendrik leegplukten. De gave exemplaren deden ze in twintig manden die Elsbeth tijdens de wintermaanden had gevlochten.

‘Luister,’ zei Elsbeth na afloop tegen Geert. ‘Je vader wil de appels op de jaarmarkt verkopen. Hendrik is ziek, dus jij gaat hem vervangen. Vaar morgenvroeg samen met je vader naar Utrecht. Blijf bij elkaar en kijk goed uit, want de stad zit vol vreemde snuiters. Breng de nacht door op de boot en kom de volgende dag weer veilig terug. Moge God jullie beschermen.’

De hele nacht lag Geert met open ogen te luisteren naar het geritsel van het ongedierte, waarin hij weerklink vond voor zijn onrustige gemoed. In zijn hoofd speelde niets anders dan het opwindende vooruitzicht om de stad van zijn dromen eindelijk zelf te kunnen aanschouwen. Was de toren van de Domkerk werkelijk zo hoog? Zouden ze niet verdwalen in het doolhof van

straten? Was hij sterk en slim genoeg om vader te helpen?

Geert vermoedde dat zijn vader liever een ervaren knecht had ingehuurd voor deze onderneming, ook al zou hem dat geld hebben gekost. Hij was pas zestien, van nature onhandig en hij kon niet met vader overweg. Ergens voelde hij dat iedereen rekening hield met de ergst denkbare afloop waarbij Hendrik overleed en hij over enkele jaren de boerderij moest overnemen. Hij kon maar beter goed opletten.

Bij het eerste daglicht sjouwden vader en Geert de twintig manden met appels naar de boot. Toen ze klaar waren stapten ze aan boord en begon vader te roeien. De scherpe boeg doorkliefde een rimpelloze waterspiegel, honderden kikkers kwaakten hun ochtendlied, en recht voor hen klom de zon als een bloedrode schijf omhoog. Vader trok zwijgzaam aan de roeispannen, zijn gezicht nors en onverstoort. Geert zat in de punt van de boot, zijn lange benen opgetrokken.

Na een uur passeerden ze steenhuis Den Hoet. Er verscheen bebouwing langs het water – huizen, stallen, schuren en werkplaatsen, afgewisseld door moestuinen en boomgaarden. Een groep vrouwen spreidden lakens uit op door de zon verschroeide bleekvelden, een paar kinderen plonsde joe-lend vanaf een steiger in het water, het water klotste zacht tegen de romp van de boot.

De zon stond inmiddels hoog aan de hemel. Vader stopte even met roeien en veegde het zweet van zijn voorhoofd. De contouren van Utrecht begonnen zich duidelijker af te tekenen, de Domtoren rees als een stenen reus boven alles uit. Geert voelde de opwinding in zijn buik kriebelen. In een opwelling richtte hij zich een stukje op om beter te kunnen kijken. Meteen begon de zwaarbeladen boot gevaarlijk te wiebelen.

‘Hel en verdoemenis!’ brulde vader. ‘Blijf zitten op je reet! Moeten we met appels en al omslaan?’

Geschrokken liet Geert zich weer zakken, zijn wangen gloeiend van schaamte. Vader gromde nog wat onverstaanbaars en begon weer te roeien. Geert durfde hem niet aan te kijken. Hoe had hij zo dom kunnen zijn? Vanaf nu mocht hij geen fouten meer maken.

Even later gleden ze onder de laatste brug door en kwamen ze in een kleine haven. Met een handige beweging liet vader de roeiboot in een vrije plaats tegen de kade glijden. Ze stapten uit, vader trok het dekzeil weg en begon de boot vast te leggen.

Net toen Geert zich afvroeg hoe ze de twintig manden met appels vanaf

hier naar de stad moesten krijgen, daalde er via een kadetrap een kleine man naar beneden. Zijn gezicht was ontsierd door vreemde bulten en in het midden zat een platgedrukte neus. Het mannetje liep naar de boot van vader, zette zijn knuisten tegen zijn heupen en overzag de lading.

‘Naar de Neude?’ vroeg hij met een vreemde knijpstem.

‘Klopt Betto,’ zei vader, zonder van het touwknopen op te kijken. ‘Wat vraag je dit jaar?’

‘Zeven,’ zei het mannetje.

‘Vorig jaar was het vijf,’ zei vader, ‘en je concurrent staat verderop.’

‘Die vraagt ook zeven, maar voor zes doet Betto het ook.’

‘Akkoord,’ zei vader.

‘Goed,’ zei de knijpstem. ‘Betto brengt jullie naar de Neude.’

Terwijl vader de manden vanuit de boot op de kade zette, sjouwden Betto en Geert ze stuk voor stuk via de kadetrap omhoog naar een houten kar met een witte os ervoor. Ondertussen wierp Geert steeds een blik op de stadsmuur en de torens die er bovenuit staken. Thuis in Themaat had hij zich talloze keren over Utrecht laten vertellen, toch was alles in zijn meest gedurfde voorstellingen niet zo groot en indrukwekkend geweest.

Toen alle manden op de kar stonden, sloot vader aan en liet Betto zijn trekdier naar de Catharijnepoort lopen. Bij de voorpoort aangekomen, sloten ze aan in een lange rij wachtenden. Geert vergaapte zich aan de bonte variëteit van kleding, haardrachten en hoofddeksels. Hij hoorde vreemde talen spreken en snoof vreemde geuren op. Waar kwamen al deze mensen vandaan?

De wachters bij de voorpoort waren gewapend en keken nauwlettend naar de stoet van mensen, karren en dieren die de stad wilden bezoeken. Een van de wachters wierp een blik op de kar met appels, blafte iets naar Betto en wees naar de hoofdpoot. Betto spoorde zijn os aan en liet de kar de brug oprijden.

‘Wapens?’ snauwde de poortwachter tegen vader.

Vader schoof zijn kruik opzij en toonde het mes dat aan zijn riem hing. Dolken waren toegestaan in Utrecht, wist Geert, langmessen en zwaarden niet.

‘En jij knaap?’

Haastig spreidde Geert zijn armen om te laten zien dat hij ongewapend was. De poortwachter keek nauwelijks naar hem om en gaf het teken dat ze verder mochten.

Vader en Geert liepen de stenen boogbrug op die over de stadsgracht lag. Voor hen rees de Catharijnepoort op, een kolossale toegangspoort die met zijn zware, dubbele torens en imposante muren meer weg had van een vesting dan van een doorgang. Hoog boven de doorgang, als een teken van gezag, hing een houten schild met daarop het rood-witte wapen van de stad.

Vader wees omhoog. ‘Zie je dat kruis?’ vroeg hij. Geert liet zijn blik verder omhooggaan en zag op het dak van de poort een manshoog kruis staan. ‘Zo’n kruis wordt tijdens jaarmarkten op alle vier de stadspoorten gezet. Het is het teken dat iedereen welkom is in de stad.’

Het waren de eerste woorden die vader sprak sinds zijn uitbarsting onderweg. Geert was blij dat de lucht weer geklaard was.

‘Iedereen?’ vroeg hij.

‘Behalve degenen die uit de stad verbannen zijn.’

Terwijl Geert de koele schaduw van het poortgebouw betrad, klonk er opeens een ijzingwekkende schreeuw. Geert kromp van schrik in elkaar. De kar van Betto kwam abrupt tot stilstand.

Opgewonden stemmen begonnen door elkaar te roepen. Geert volgde het voorbeeld van vader en hurkte neer om onder Betto’s wagen door te kunnen kijken. Onder de kar lag een vrouw op de grond, ze kermde van de pijn. Haar onderbeen maakte een vreemde hoek met de rest van haar lichaam en er lag bloed. Het was duidelijk dat ze onder een wiel terecht was gekomen. Door de stilstaande kar van Betto was de doorgang geblokkeerd en al snel ontstond er aan beide kanten van de poort een chaos. Er werd geduwd, er werd gescholden en sommigen probeerden zich langs de kar te wurmen. Pas na lange tijd lukte het de poortwachters om de orde te herstellen. Ze joegen de menigte met stokken uiteen, waarna de gewonde vrouw op een plank kon worden afgevoerd en Betto’s kar weer verder kon.

‘Lopen,’ commandeerde vader.

Met de schrik nog in zijn benen zette Geert zijn eerste stappen in de hoofdstad van het Sticht. Meteen werd hij in beslag genomen door alles wat hij zag en vergat hij het voorval in de poort.

Pas later, veel later, bleek er toch een flard van het voorval in zijn geheugen te zijn opgeslagen, geduldig wachtend om misschien nog eens van nut te zijn.

Voorbij de Catharijnepoort versmalde de weg zich als een trechter. Aan de linkerkant van de weg stond een lange rij houten huizen. Aan de rechterkant was een hoge muur. Daarachter, wist Geert van Hendrik, lagen de

gebouwen van het Johannieterklooster.

‘Let goed op de kar,’ zei vader. ‘Ik ga vooraan bij Betto lopen.’

‘Ja vader.’

Zich plotseling weer bewust van zijn taak, speurde Geert waakzaam om zich heen, op zoek naar gevaren die de appels zouden kunnen bedreigen. Een jonge dienstmeid ving zijn blik en keek hem schaamteloos aan. ‘Dag knappe jongen,’ zei ze in het voorbijgaan. Geert kon zijn oren niet geloven en keek het brutale meisje na.

Geert voelde een hand op zijn schouder vallen. Een magere man dook naast hem op.

‘Kan ik je ergens mee helpen?’

‘Nee, dank u,’ reageerde Geert geschrokken, terwijl hij de hand van zijn schouder veegde. Onmiddellijk had de snoeshaan geen aandacht meer voor hem en alsof er niets gebeurd was, verdween hij in een donkere steeg. Op hetzelfde moment beseftte Geert dat de man een appel in zijn hand had gehad, eentje van de kar. Opnieuw had hij een fout gemaakt, hij moest nog beter opletten.

Terwijl Betto de kar behendig door de drukke straat leidde, werd Geert overspoeld met beelden: een man die een houten karretje voortduwde, een oude vrouw met een getand mes in haar hand die stukken vlees aan stukken sneed, een kind dat langs hem heen schoot met een korst brood in zijn vuist geklemd. Geert snoof de veelheid aan geuren op die als een onzichtbare wolk om hem heen wervelden. Hij rook de zurige geur van bier en wijn, de hartige geur van gebraden vlees en vis, maar ook de penetrante lucht van uitwerpselen langs de rand van de straat.

Toen de kar over een brug ging, zag Geert een schouwspel dat hij in zijn wildste fantasie niet voor mogelijk had gehouden. Aan beide kanten van het water stonden hoge, uit baksteen opgetrokken huizen, versierd met kanten, trapgevels en torens. Langs de gevels liepen drommen mensen over een geplaveide straat, terwijl een niveau lager mannen onder luid geschreeuw een schuit losten. De goederen verdwenen in halfronde kelders die vanaf een werf toegankelijk waren en die zich op wonderbaarlijke wijze onder de straat bevonden.

Dit moest de Oudegracht zijn.

Geert was nog lang niet uitgekeken, maar Betto’s kar was de brug alweer over en hij moest zijn pas versnellen om aan te sluiten. De wielen ratelden door over de stenen, totdat Betto iets schreeuwde en de kar tot stilstand

kwam.

‘Wacht hier bij de kar,’ riep vader, ‘en bewaak hem goed.’ Daarna verdween hij met Betto in de drukte.

Geert stond aan de rand van een onverhard plein, waar in de schaduw van een paar hoge bomen een grote markt werd gehouden. De plek gonsde en sprankelde van bewegingen, kleuren en stemmen. Mannen en vrouwen verkondigden om het hardst de prijzen van hun koopwaar, uitgestald in kramen, of gewoon op de grond. Ondanks de lange reis en de zuigende hitte voelde Geert een ongewone levenslust in zich opborrelen. Van deze wereld had hij thuis gedroomd, maar in werkelijkheid was alles nog vele malen mooier.

Betto en vader keerden terug met de marktmeester. De kar kwam weer in beweging en reed door, tot ze bij een vrije plek kwamen. Vader betaalde de marktmeester en zoals afgesproken hielp Betto met uitladen. Toen Betto klaar was, nam hij zijn beloning in ontvangst. Hij tikte tegen zijn pet en vertrok met zijn lege kar.

‘Appels!’ schreeuwde vader over de markt.

Ze waren op de Neude.

THEMAAT

Het huis waar Geert woonde, was gemaakt van leem, riet en planken. De woning stond aan een kronkelende dijk die de grens vormde tussen de rechtsgebieden Themaat en Vleuten.

Na de grote ontginningen in het gebied, in de voorgaande eeuwen, waren er gronden van uiteenlopende kwaliteit ontstaan. Het gebied rond het dorp Vleuten was uiterst vruchtbaar gebleken, maar het land ten noorden daarvan lag aanmerkelijk lager, waardoor het te drassig was voor akkerbouw of beweiding. Uiteindelijk bleef er voor het gebied geen andere bestemming over dan het verbouwen van hooi. De landheer verdeelde het grasland in maten, gaf ze aan pachters en noemde zijn domein *Themaat*.

Elf schamele boerderijen. Elf stukken hooiland. Dat was alles.

De bewoners van Themaat, alles bij elkaar zo’n tachtig zielen, hadden een eigen schout, maar misten de luxe van een eigen godshuis. Vandaar dat de hele gemeenschap op vaste tijden naar de kerk van Vleuten trok, waar men genoeg moest nemen met de achterste banken. Toch maalde Themaat niet om haar lage rang in het grotere geheel. Het had genoeg aan

zichzelf en trok zich daar graag in terug. Maaïen, schudden, opperen en oogsten, alles werd gezamenlijk en volgens een eigen schema gedaan.

In de maand juli verspreidde Themaat de zoetige geur van vers gemaaid gras. Zodra alle hooibergen gevuld waren, doften de bewoners zich op en vierden ze het jaarlijkse oogstfeest. Dan speelde Oude Lob op zijn fluit en wie kon danste in kringen rond, terwijl de rest vrolijk trommelde op pannen en potten.

Bijna al het hooi werd verkocht aan de stad Utrecht, waar het gebruikt werd om de vele paarden te voeren. Nieuwe opkopers die in Themaat verschenen, raakten steevast het meest onder de indruk van de hooiberg van Nanne. Als een reusachtig wachthuis verhief hij zich aan de rand van het erf, gedragen door vijf robuuste palen die diep in de grond verankerd stonden. Bovenop rustte een kolossale kap, met zorg bedekt met dichtgebonden riet, als een hoed tegen de grillen van regen en wind. Gevraagd naar de hoeveelheid hooi in zijn volle berg antwoordde Nanne steevast: 'Genoeg om vijftig volwassen paarden de hele winter te vreten te geven.'

Vier jaar geleden, toen Geert twaalf was geweest, was hij tijdens het jaarlijkse oogstfeest met twee vriendjes ontsnapt om te gaan spelen bij de hooiberg van Nanne. De jongens hadden eerst wat rondjes om de hooiberg gierend, tot ze behoefte kregen aan meer avontuur. Aan een van de steunpalen van Nannes hooiberg zat een ladder vastgemaakt die recht omhoog liep en waarvan het gebruik door kinderen streng verboden was. Als drie kleine muizen waren Geert en zijn vriendjes omhoog gekropen.

Boven op de hooiberg aangekomen, had het drietal nieuwsgierig in het rond gekeken. Aan de oostelijke horizon, nog net beschenen door de ondergaande zon, waren de contouren van Utrecht zichtbaar geweest.

'Daar wil ik heen,' had het ene vriendje gezegd, terwijl hij naar de stad wees.

'Ik ook,' zei het andere vriendje. 'Naar de jaarmarkt.'

'Ik ga er wonen,' had Geert gezegd. 'In een huis van steen en met ramen van glas. En dan word ik de rijkste burger van de stad.'

De vriendjes waren in lachen uitgebarsten om die onmogelijke fantasie. Geert had nog iets willen zeggen, maar opeens was hij naar achteren getrokken en in een wilde stoeipartij beland. Er was geduwd en getrokken, plukken hooi vlogen in het rond, en toen gebeurde het. Plotseling voelde Geert de wereld onder zich wegzakken en gleed hij met zijn hoofd naar beneden in een donkere trog, om ergens onder in de hooiberg tot stilstand te

komen.

Geert mocht dan pas twaalf zijn geweest, als zoon van een hooiboer had hij meteen begrepen wat hem was overkomen. Tijdens de eerste maanden na de oogst moest een boer dagelijks zijn neus in zijn berg steken, op zoek naar de karamelachtige geur die het begin van een brand en het einde van zijn bedrijf kon betekenen. Om broei te voorkomen moest het hooi zo droog mogelijk de berg in, maar voor de zekerheid liet elke boer in het hart van de berg een ruimte vrij, zodat het vocht van het hooi naar boven kon ontsnappen. Geert was in dat luchtkanaal gevallen – hij was levend begraven.

Het was er donker en benauwd geweest. Stugge sprietten en kleine beestjes kriebelden tegen zijn lijf. Geert ademde in, zoog een wolk van stof naar binnen en kreeg een hoestbui. Daarna probeerde hij zo min mogelijk te ademen en begon hij te bidden.

En toen opeens, vanuit de vertrouwde woorden van het gebed, openbaarde zich een visioen. Ineens hing hij als een vogel hoog in de lucht en keek hij neer op een ommuurde stad. Hij zag huizen en straten, en was dat niet de Dom? Hij probeerde naar de Domtoren te vliegen om hem van dichtbij te zien, maar de lucht was dun geweest en hij werd vreselijk moe. Nog een laatste blik had hij op het wonderschone tafereel geworpen, toen verslapten zijn armen en werd het donker.

Terwijl Geert nog buiten kennis geweest was, waren de gewaarschuwde feestvierders op de hooiberg afgestormd. Binnen een mum van tijd was het zorgvuldig opgetaste hooi in flarden over het erf terechtgekomen, het gezochte lichaam in het midden. Toen Geert weer bijgekomen was, had hij in de betraande ogen van zijn moeder gekeken. Ze had hem tegen haar zwangere buik getrokken en over zijn natte haren gestreken. ‘Alles komt goed, alles komt goed,’ had ze eindeloos gezegd.

De volgende dag waren de mannen van Themaat met hun hooivorken naar het huis van Nanne getrokken en hadden ze zijn hooiberg onder luid gezang opnieuw opgebouwd. Een dag werk op het land was verloren gegaan, maar een kostbare ziel was gered. Alleen Geerts vader was blijven weigeren de positieve kant van de gebeurtenis te zien. Het stak hem dat hij in het krijt stond bij de gemeenschap, terwijl hij vrij en onafhankelijk wilde zijn. Een maand later stierf Geerts moeder in het kraambed, en stond vader er thuis alleen voor.

Zes weken na moeders dood had Geerts vader een besluit genomen. Na een geslaagd aanzoek was hij getrouwd met de elf jaar jongere Elsbeth, een

vrome vrouw met een grof gezicht die tot aan het graf voor haar ouders had gezorgd. ‘Dit is je nieuwe moeder,’ had hij tegen Geert gezegd toen hij Elsbeth voorstelde. Die opmerking was Geert net zo absurd voorgekomen als dat iemand hem had verteld dat hij vanaf dat moment Godelinde heette. Elsbeth leek in geen enkel opzicht op zijn moeder.

Vanaf het begin had Elsbeth haar aandacht op Geerts twee jongere zussen gericht, terwijl vader juist met zijn broer Hendrik optrok. Het gevolg was dat Geert er een beetje tussenin was komen te hangen. Regelmatig werd hij ergens liggend op zijn rug gevonden, met zijn ogen dicht of starend naar de wolken. Nog nooit was hij verder dan een mijl buiten Themaat geweest, maar gevoed door zijn fantasie en de verhalen uit de bijbel, was hij door de woestijn getrokken, had hij op zee gevaren en was hij als een verloren zoon onthaald door zijn vader. Vaak eindigde zijn dagdroom met een flinke schop van vader en een aansporing om het werk met dubbele inzet te hervatten.

Elsbeth daarentegen had nooit aansporing nodig. Ze werkte als een ploegpaard en nam geen tijd voor zichzelf, behalve als zij de rozenkrans draaide om haar Ave Maria’s en Paternosters te prevelen. Geleidelijk aan nam ze de teugels steeds steviger in handen en bracht ze het huishouden weer op orde.

Aangemoedigd door haar welslagen had Elsbeth haar huisgenoten steeds openlijker de les durven lezen. Zelfs vader, die zijn vloekende tong vaak niet kon bedwingen, had van haar de wind van voren gekregen. Op een dag had Elsbeth zich van haar meest vrome kant laten zien. Tijdens een van hun stille maaltijden was er een bromvlieg op haar stevige neus geland. Geert zag het en had een glimlach niet kunnen onderdrukken. Tot ieders verrassing was Elsbeth in een ongekende woede ontstoken.

‘Goddeloze nietsnut!’ had ze naar Geert gegild. ‘Weet je wel dat onze Lieve Heer wel geweend, maar nooit gelachen heeft? Verlaat dit huis en ga bidden voor je verdorven ziel!’

Toen de kinderen zagen dat vader gewoon doorging met het naar binnen lepelen van zijn pap, was het duidelijk wie er vanaf dat moment de baas was.

Vanaf dat moment had Geert zich nog vaker teruggetrokken in de veilige wereld van zijn fantasie. Het liefst droomde hij over Utrecht, de stad van zijn visioen in de hooiberg. Zijn fantasiebeeld van de stad was gegroeid met alle gegevens die hij uit zijn omgeving wist te vergaren. De meeste informatie had hij van Hendrik gekregen, die jaarlijks met vader naar Utrecht ging om hun appels te verkopen. Geamuseerd, geïrriteerd en soms tot wanhoop

gedreven had Hendrik de details losgelaten waar zijn jongere broer vasthoudend om bleef vragen. Hoe waren de mensen in Utrecht gekleed? In wat voor huizen woonden ze? Waar leefden ze van? Wetenswaardigheden waarvan Hendrik niet inzag wat Geert ermee moest.

UTRECHT, 3 AUGUSTUS 1454

Met de bonte verzameling van marktwaar om hem heen kon Geert het zich nauwelijks voorstellen dat iemand hun eenvoudige appels wilde kopen. Toch lukte het om binnen een paar uur alles van de hand te doen.

‘Appels doen het altijd goed bij warm weer,’ zei vader, net klaar met het tellen van zijn munten. Met een tevreden grijns dronk hij het laatste bier uit de kruik. ‘Hier,’ zei hij met uitgestoken hand, ‘geld voor een maaltijd. Zorg dat je straks op tijd bij de boot bent. Na zonsondergang sluiten ze de poort.’

Geert nam de munten aan. ‘Gaan we dan uit elkaar?’

‘Ja,’ zei vader, die zijn hoed opzette. ‘Ik heb nog een paar belangrijke zaken af te handelen.’

‘Kan ik niet mee?’

‘Nee, dit moet ik alleen doen. Ik zie je vanavond bij de boot. Morgen varen we naar huis.’

‘Vader, Elsbeth zei...’

Maar vader was al verdwenen in de drukte.

Deze situatie had Geert niet voorzien en een lichte paniek overviel hem. Wat moest hij nu doen? Hij telde de munten in zijn hand en vroeg zich af wat hij daarvoor zou kunnen kopen. Dit bleek alles mee te vallen, want in de eerste taveerne die hij vond, hielp een vriendelijke waard hem voor een passend bedrag aan een kroes bier, een homp vers brood en een kom smakelijke bonensoep. Hij hield zelfs nog wat munten over.

Met een tevreden gevoel stelde Geert vast dat zijn eerste grote reis een goed einde had gekregen. De appels waren verkocht en hij was een volwaardige vervanger van zijn broer geweest. Met een voldaan gevoel nam hij zich voor om nog zoveel mogelijk van de stad te gaan bekijken. Zolang hij de tijd goed in de gaten hield, kon hem niets gebeuren.

Tussen de huizen van de stad hing een toverachtige sfeer. Een verkoelende bries had zijn weg door de stad gevonden en de ergste stank uit de straten geblazen. De avondzon kleurde gevels rood, vogels kwetterden vanuit de bomen en overal kuierden mensen rond.

Op de Oudegracht zag Geert een menigte staan. Nieuwsgierig liep hij erop af en wurmde zich tussen de mensen door. In het midden van de kring stond een houten bed, gewoon op straat. Op het bed lag een roerloos lichaam onder een wit laken. Twee vreemde figuren stonden er druk pratend bij.

‘Ik stel voor om uw eerbiedwaardige zwager in een fraaie en degelijke kist te begraven,’ sprak een in het zwart geklede man. ‘Wat dacht u van gelakt eikenhout?’

‘Eikenhout? Eikenhout? Ben je gek geworden?’ riep de andere man, die gezien zijn kleding en hooghartige houding een welgesteld persoon moest zijn. ‘Heb je niks goedkopers in de aanbieding?’

Door de verhalen van Hendrik en het gelach van de omstanders begreep Geert dat het om potsenmakers ging – mannen die van plek naar plek trokken om hun grappen te verkopen. De in het zwart geklede man speelde een begrafenisondernemer die de uitvaart doorsprak met de gierige zwager van de overledene. Tijdens hun vreemde gesprek werd de lijk-kist steeds eenvoudiger, om uiteindelijk te worden vervangen door een paardendeken. Op dezelfde wijze degradeerde het voorgestelde kerkkoor naar een vriend die voor niks wel een droevig deuntje wilde komen zingen. En na afloop zou er geen wijn worden geschonken, zelfs geen aangelengd bier, maar gewoon water uit de Oudegracht.

‘Maar beste heer,’ riep de begrafenisondernemer op hoge toon uit. ‘Verdient de dode dan werkelijk niet meer respect dan dit?’

De gierige zwager stak zijn neus omhoog. ‘Moet je luisteren, beste kraai. Mijn zwager was tijdens zijn leven zo zuinig dat-ie zelf tegen de pui stond te pissen om een hond uit te sparen.’

De omstanders gierden het uit van het lachen. Tenslotte kwam het gesprek van de mannen op het vervoer van de overledene. Toen de zwager de voorgestelde koets met vierspan via een boerenkar had teruggebracht tot een kruiwagen, wierp de ‘dode’ plotseling het laken van zich af en riep: ‘Als het zo moet, zwager, dan ga ik wel lopen!’

De drie potsenmakers bogen voor hun publiek en de voorstelling was voorbij. Geert kon bijna niet stoppen met lachen, de tranen liepen over zijn wangen. Door Elsbeth was hij bijna vergeten hoe licht het leven kon zijn.

Weet je wel dat onze Lieve Heer wel geweend, maar nooit gelachen heeft?

Maar wat, vroeg Geert zich af, kon er nu mis zijn met vreugde? Was deze

stad, deze prachtige plek die bruiste van het leven, juist geen eerbetoon aan Gods schepping? Toen de begrafenisondernemer langskwam, wierp Geert dankbaar zijn laatste munten in de hoed en hervatte hij vol energie zijn avontuurlijke wandeling.

Beneden, op de kade van de Oudegracht, ontdekte hij een reusachtig apparaat. Waarom had Hendrik hem daar niets over verteld? Het bleek om een hijskraan te gaan, waarmee zelfs op dit late uur nog een schuit met wijnvaten gelost werd. Voorbij de hijskraan stond een rij prachtige huizen met kleurrijke raamluiken. Hij had er uren naar kunnen kijken, maar hij wilde zijn tijd vooral besteden aan de belangrijkste attractie van de stad. Door een walm van vissengeur passeerde hij een paar verlaten uitstaltafels en bij de eerste zijstraat sloeg hij verwachtingsvol linksaf.

Alle heiligen en martelaren!

Voor het eerst stond Geert aan de voet van de Domtoren — deze keer niet als een verre vorm aan de horizon, maar als een kolos van steen die zich pal voor hem verhief. Hij keek omhoog en volgde met grote ogen de opwaartse lijn van het bouwwerk, dat in drie, steeds smaller wordende etages de hemel in leek te groeien. De aanblik overweldigde hem zozeer dat hij bijna vergat te ademen, en voor de tweede keer die dag ergens tegenop liep. Het obstakel stond stil, zijn benen stonden gespreid en zijn handen steunden op zijn heupen.

‘Vergeef me, ik lette niet op,’ haastte Geert zich te zeggen. Op hetzelfde moment begreep hij dat de knaap die voor hem stond de botsing had uitgelokt door niet opzij te stappen toen dat nog kon. Het betrof een jongen die een halve kop groter was dan hijzelf, maar waarschijnlijk niet veel in leeftijd scheelde. Verder viel het Geert op dat hij van top tot teen bedekt was met een laagje stof.

De knaap ging naast Geert staan en deed hem na door met open mond naar boven staren. Toen hij klaar was lachte hij hard om zijn eigen grap. ‘Je mond stond zover open dat er volwassen duif naar binnen had kunnen vliegen. Wat vind je, van de Domkerk?’

Geert las in de ogen van de jongen dat hij geen kwaad in de zin had. Zo te zien wilde hij gewoon een praatje maken. ‘Het is het mooiste bouwwerk dat ik ooit heb gezien,’ antwoordde hij ernstig. ‘Ik stond me net af te vragen hoe mensenhanden dit hebben kunnen maken.’

‘Kijk aan!’ reageerde de jongen. Hij deed een stap terug en stak met een energiek gebaar zijn hand naar voren. ‘Govert Peterszoon, trotse burger van

Utrecht.’

Geert schudde de hand, die groot en sterk aanvoelde. ‘Geert van Themaat,’ zei hij zo krachtig mogelijk.

‘Geert van wat?’ reageerde Govert.

‘Themaat,’ zei Geert iets langzamer. ‘Dat is een klein gebied ten noorden van het dorp Vleuten. Mijn vader pacht daar een stuk hooiland.’

‘Zo-zo. En wat doet de zoon van een hooiboer hier op de jaarmarkt? Huisraad kopen?’

‘Nee, niets kopen. Mijn vader en ik hebben vandaag onze appels verkocht. En omdat ik voor het eerst in Utrecht ben, wilde ik nog wat van de stad zien. Vooral de Domkerk natuurlijk.’

‘En gelijk heb je,’ zei Govert. ‘Onze Domkerk is de mooiste kerk van de wereld. En hij is nog niet eens helemaal klaar. Zal ik je iets over de bouw van de kerk vertellen?’

Een blik op de westelijke hemel leerde Geert dat het moment van zons-
ondergang nabij was. ‘Het liefst zou ik alles willen weten,’ zei hij vertwijfeld, ‘maar ik heb niet veel tijd meer.’

Govert haalde zijn brede schouders op, een wolk wit stof dwarrelde van zijn kleren. ‘Geen probleem,’ zei hij luchtig. ‘Dan doen we toch gewoon de korte rondleiding?’

Dat leek Geert een goed idee. Terwijl ze naar de Domkerk liepen, toonde Govert zich een uitstekende gids. Hij vertelde over de constructie van de kerk en legde het verschil uit tussen boog-, sluit- en kraagstenen.

‘Hoe weet jij dit allemaal?’ vroeg Geert.

‘Omdat ik bepaalde stenen zelf gemaakt heb,’ zei Govert trots. ‘Eenvoudige stukken,’ voegde hij er bescheiden aan toe. Hij legde uit dat hij sinds zijn twaalfde als leerling werkte bij een Utrechtse steenhouwer die op bestelling natuurstenen leverde aan Jacob van den Borch, de bouwmeester van de Domkerk. Momenteel ging het vooral om stenen voor de westelijke arm van de kruisgang en voor de kapel waarin bisschop Rudolf van Diepholt zijn laatste rustplaats zou gaan vinden.

‘Wat vinden ze in Utrecht eigenlijk van bisschop Rudolf?’ vroeg Geert. Zelfs in Themaat drongen er soms vreemde verhalen door.

‘Tja,’ begon Govert. ‘Bisschop Rudolf is en blijft een lastpak. *Rudolf de geldwolf*, wordt hij hier vaak genoemd. Een paar jaar geleden heeft hij verderop een prachtig paleis voor zichzelf laten bouwen, kort daarop werd hem de toegang tot de stad ontzegd vanwege zijn hoge belastingen.’

‘De toegang ontzegd?’ vroeg Geert. ‘De bisschop? Wie is er eigenlijk de baas hier in Utrecht?’

‘De baas? Poeh, dat ligt eraan. De bisschop is natuurlijk de baas, maar hij moet wel rekening houden met een aantal belangrijke partijen. Hier in Utrecht zijn dat een paar machtige families. Daarnaast heb je ook nog de gilden, de kapittels en het stadsbestuur. Eigenlijk stikt het hier van de bazen.’

Geert dacht na. Hij was er altijd vanuit gegaan dat de wil van de bisschop wet was. Het idee van meerdere bazen kwam hem ingewikkeld voor.

‘Maar wie is er hier zo machtig dat hij de bisschop uit de stad kan zetten? Zo machtig kan toch niemand zijn?’

‘Pas op vriend,’ zei de jonge steenhouwer met opgestoken vinger. ‘Utrecht is een zeer machtige stad. De verschillende partijen hebben elkaar nodig, maar hebben ook hun eigen belangen. Dat leidt hier regelmatig tot botsingen. Het is de taak van het stadsbestuur, of *de Raad* zoals wij hier zeggen, om de vrede te bewaren. Soms lukt dat, soms niet. Een paar jaar geleden zag het stadsbestuur geen andere oplossing dan de bisschop de stad uit te zetten.’

Terwijl Govert vertelde, liepen ze langs een deel van de Domkerk waartegen hoge, houten steigers stonden. Geert wachtte met zijn volgende vraag tot een groepje geestelijken gepasseerd was.

‘Mocht de bisschop na zijn uitzetting wel weer terugkomen in de stad?’

Govert grinnikte. ‘Misschien is *mogen* het verkeerde woord. Een jaar na zijn uitzetting vierde het stadsbestuur feest in verband met de verkiezing van een nieuwe Raad. In diezelfde nacht, en dat was geen toeval, is de bisschop met een grote groep boze ballingen en machtige edelen naar Utrecht gereden. Een paar van die mannen zijn met een bootje over de stadsgracht gevaren en door een gat in de stadsmuur gekropen. Eenmaal binnen de stad heeft de groep enkele bewakers overmeesterd, waarna ze de Wittevrouwenpoort konden openen en de bisschop met zijn gevolg de stad binnen kon komen. Daarop braken er hevige straatgevechten uit, waarbij de bisschop zelfs een pijl in zijn been heeft gekregen.’

Geert kreeg het idee dat hij naar een verhaal uit de bijbel luisterde. ‘Maar... uiteindelijk mocht de bisschop hier gewoon weer blijven?’ deed hij een laatste poging om de verhouding tussen de stad en de bisschop te begrijpen.

‘Je bent wel nieuwsgierig voor een boertje. Wil je soms een burger van

Utrecht worden?’ Govert lachte hard om zijn eigen grap.

‘En wat dan nog?’ zei Geert.

Opnieuw kaatste de harde lach van de steenhouwer door de straat. Verderop stak iemand zijn hoofd door een raam.

Govert kwam weer tot bedaren. ‘Zoals ik al zei, de stad en de bisschop hebben elkaar nodig, dus werd alles weer bijgelegd. Maar op dit moment zijn er nieuwe problemen. Begin vorig jaar is Rudolf met een grote krijgsmacht naar Munsterland vertrokken om daar met een leger zijn neef op de bisschopszetel te helpen. Bij die strijd schijnt hij bijna al zijn geld te hebben uitgegeven.’

‘Is dat van belang voor Utrecht?’

‘Nou en of! Om zijn schatkist aan te vullen heeft Rudolf een grote financiële bijdrage van de Utrechtse geestelijken geëist, maar die weigeren tot op de dag van vandaag te betalen. Tenslotte voerde Rudolf een oorlog waar ze geen enkel belang bij hadden. Vorig jaar is het stadsbestuur zich met de kwestie gaan bemoeien door de bisschop openlijk te steunen, iets wat ze nooit hadden moeten doen. De geestelijken zijn daar zo boos over geworden dat er sindsdien uit protest geen openbare kerkdiensten meer worden gegeven.’

‘Allemachtig. En nu?’

‘Tja, en nu. De Raad heeft gedreigd alle dwarsliggers uit de stad te zetten, maar...’

Op dat moment begon er een klok te luiden. Geert schrok.

‘Dat is de waakklok van de Buurkerk’ zei Govert. ‘Die geeft aan dat alle vier stadspoorten gaan sluiten. Als je vandaag de stad nog uit wilt dan moet je flink voortmaken.’

‘Heilige Maagd!’ riep Geert, en hij begon meteen te rennen.

‘Kom gerust nog eens langs,’ hoorde hij Govert roepen.

‘Bedankt!’ riep Geert over zijn schouder. In een lichte staat van paniek sloeg hij de hoek om. Eerder dan hij voorzien had, waren de straten van Utrecht donker geworden. De meeste luiken waren al dichtgetrokken en over een kwartier zou hij waarschijnlijk niets meer kunnen zien. Ging hij nu toch nog te laat bij de Catharijnepoort aankomen? Hij rende over de Oudegracht, zag bedelaars bezig een slaapplek te maken onder de lege marktkramen, passeerde de hijskraan, stak de brug over en hoefde nu alleen nog maar het lange stuk rechtdoor. Zijn stappen klonken hol tegen de gevels van de huizen. Een donkere kat, of een flinke rat, schoot voor zijn voeten de

straat over.

‘Wacht!’ schreeuwde hij in de richting van de Catharijnepoort.

Even later spurtte hij langs twee poortwachters die in het halfduister nog wat stonden te keuvelen. Hij rende onder het poortgebouw door en nog voor hij aan de overkant van de stadsgracht was, hoorde hij hoe de deuren van de poort werden gesloten. Godzijdank, hij had het gehaald.

Zwabberend op zijn vermoeide benen sjokte Geert in het halfduister naar de haven. Hij daalde de kadetrap af en vond, tussen de vele andere boten, de roeiboot van vader.

‘Vader?’ riep hij in de richting van de boot.

Er volgde geen antwoord. Hij riep nogmaals, maar het bleef stil.

Thuis had hij Elsbeth beloofd om bij vader te blijven. Ze zouden overnachten op de roeiboot en de volgende dag samen naar Themaat te varen. Wat was er misgegaan? Wat had vader gezegd op de Neude?

Ik heb nog een paar belangrijke zaken af te handelen.

Geert stapte aan boord en nestelde zich onder het dekzeil. Boven op de stadsmuur bewogen fakkels heen en weer. Dat moesten de mannen zijn die deze prachtige stad bewaakten.

UTRECHT, 4 AUGUSTUS 1454

Even na zonsopgang zwaaiden de deuren van de Catharijnepoort open. Al snel zag Geert dat vader zich niet onder het handjevol mensen bevond dat de stad op dit vroege tijdstip verliet. De enige persoon die hij herkende was een klein mannetje dat een witte os met zich meevoerde. Heel even overwoog hij Betto aan te klampen, maar hoe zou de karreman kunnen weten waar zijn vader was?

Eenmaal binnen de stad besloot Geert voorlopig in de buurt van de Catharijnepoort te blijven en zijn ogen en oren goed open te houden. Onrustig liep hij steeds hetzelfde kringetje rond, wat niet onopgemerkt bleef.

‘Hee knaap, wat moet dat daar?’ klonk het na een tijdje.

Geert draaide zich om en zag twee poortwachters staan. Eén van hen, de langste, wenkte hem. Geert liep op de mannen af en begreep dat hij zijn gedrag moest verklaren.

‘Ik zoek mijn vader,’ zei hij. ‘We komen van buiten de stad en zijn elkaar gisteravond kwijtgeraakt. Onze boot ligt hier in de haven en daar zouden we elkaar gisteravond weer zien, maar hij is niet gekomen. Hebben jullie hem

misschien gezien? Hij draagt een rood hemd.'

De kleine wachter haalde zijn schouders op. 'Geen idee,' zei hij. 'Gisteravond stond hier de avondwacht, wij zijn de ochtendwacht. Bovendien komen hier talloze mensen langs. Je denkt toch niet dat we die allemaal onthouden?'

De lange poortwachter, die afwezig naar de grond had staan staren, keek op. 'Of het moet die kerel in het paradijs zijn.'

Geert schrok. In het paradijs? Zijn vader?

'Vanwege dat rode hemd?' vroeg de kleine poortwachter aan zijn collega, terwijl hij geen moeite deed een nieuwe geeuw te onderdrukken. 'Ja, zou in principe kunnen.'

'Kom,' zei de lange poortwachter tegen Geert. 'We gaan voor de zekerheid even kijken. Het is toch nog rustig hier.'

Gewillig volgde Geert de poortwachter, die op z'n gemak naar de Catharijnepoort liep. Bij een roodgeverfde deur, aan de binnenzijde van het poortgebouw, hield de poortwachter halt.

'Iets verder naar voren,' waarschuwde de poortwachter, 'anders rijdt die wagen over je hakken heen.'

Geert deed haastig een stapje naar voren. Terwijl er een paard en wagen achter hem langs ratelde, trok de poortwachter aan een touw dat naast de deur hing. Ergens binnen in het poortgebouw klonk er een bel. Op ooghoogte ging er een luikje open en daarachter verscheen het gezicht van een man.

'Bezoek of verblijf?' vroeg de man. Zijn blik ging heen en weer tussen Geert en de poortwachter.

'Bezoek,' antwoordde de poortwachter. 'We zijn op zoek naar een vermiste. Mogen we even binnen kijken?'

Het luikje klapte dicht en de rode deur werd ontgrendeld. Geert stapte achter de poortwachter aan naar binnen.

'Wapens?' klonk het vanuit een hok direct naast de deur.

'De knaap draagt niets bij zich,' zei de poortwachter. 'Mogen we afdalen?'

'Je weet de weg,' riep de stem vanuit het hok.

Geert volgde de poortwachter naar het begin van een wenteltrap, die ze samen begonnen af te dalen. Een kaars in een muurblaker verlichtte de uitgesleten trap treden. De muren voelden koud en vettig aan. Geert hoorde een vreemd geluid van beneden komen en zure stallucht kwam hem tegemoet. Het was onmogelijk om te zeggen of het mensen of dieren betrof,

maar er was stellig leven daar beneden. Wat had dit vreselijke oord met vader te maken?

Onderaan de trap stapten ze een lage, door kaarsen verlichte gang in. Een vreemd geluid boven Geerts hoofd werd langzaam harder en verdween daarna weer in de stilte.

De poortwachter keek om. 'Hoorde je dat?' zei hij. 'Dat was een kar. We lopen hier precies onder de poort.'

Geert liep langs een rij gesloten deuren en zag aan het einde van de gang een omhoog gaande wenteltrap. Hij hoopte dat ze weer omhoog zouden gaan, terug naar daglicht en frisse lucht, maar in plaats daarvan stopte de poortwachter bij een deur. De man duwde de deur open, stapte behoedzaam naar binnen en gebaarde dat Geert hem moest volgen.

Ze kwamen in een kleine kamer die enigszins verlicht werd door een raamspleet die uitkeek op de stadsgracht. Naast het raam zat een dikke man te slapen op een kruk. Zijn grote, kale hoofd rustte op twee vlezige armen die uit een hemd zonder mouwen staken en het grootste deel van een afgebladderde tafel in beslag namen. Aan de muur achter de man hing een grote verzameling kettingen en andere ijzeren voorwerpen.

De poortwachter gebaarde Geert dat hij op een afstandje moest blijven. Hij liep naar de tafel, bracht zijn mond naar het oor van de slapende man en haalde adem.

'Cipier!'

De dikke man schoot rechtop, zwaaide met zijn armen en gleed bijna van zijn kruk. 'Oh, ben jij het,' zuchtte hij opgelucht toen hij de poortwachter herkende. 'Ik dacht even dat mijn tijd gekomen was.'

Behalve de cipier had de poortwachter nog meer zielen wakker gemaakt. 'Laat me eruit!' gilde een stem vanuit de gang. 'Water!' schreeuwde iemand anders. 'Hoerenzonen! Schurft Honden! Etterbuilen!'

'Muilen dicht!' brulde de cipier met een fontein van speeksel richting de openstaande deur. 'Anders kom ik langs met de zweep!'

Langzaam werd het weer rustig op de gang.

'Maak je geen zorgen,' zei de poortwachter tegen Geert. 'Ze zitten allemaal achter slot en grendel. Dieven, oplichters, valsmunters, messentrekkers. Er zit van alles hier.'

Eindelijk begreep Geert waar hij zich bevond, maar werd er niet geruster op. Zat zijn vader hier ook?

'Wie heb je bij je?' riep de cipier, nahoegend van zijn uitbarsting. 'En wat

heeft ie uitgevreten?’

‘Ho-ho, Giel,’ zei de poortwachter. ‘Deze knaap heeft niets misdaan. Hij zoekt alleen zijn vader. Die wordt sinds gisteravond vermist. De man is lang en draagt een rood hemd. Zou dat niet die kerel van de Eenhoorn kunnen zijn, waar je het vanmorgen over had?’

‘Rood hemd zeg je?’ De cipier dacht na, een inspanning die zichtbaar moeite kostte. Hij nam een slok uit een gebarsten kruik, zuchtte diep en voerde de spanning verder op door een paar keer uiterst traag met zijn hoofd te knikken. ‘Ja,’ zei hij uiteindelijk. ‘Ik geloof warempel dat ik zo’n exemplaar in het paradijs heb zitten.’

De poortwachter grijnsde naar Geert. ‘Deze kerker wordt in Utrecht *het paradijs* genoemd,’ zei hij. ‘Een grapje van de bewoners.’

Geert lachte beleefd terug.

‘Kom,’ zei de cipier. Hij kwam kreunend van zijn kruk, liet een wind en liep de gang in. Bij een van de deuren tuurde hij door het kijkgat naar binnen. Hij stak een sleutel in de deur, trok hem open en deed een stap terug om zijn bezoek beter zicht te geven. ‘Rood hemd,’ riep hij triomfantelijk, alsof hij zojuist een wonder had verricht.

Geert mocht als eerste naar binnen. Een raamspleet, net boven de waterlijn van de stadsgracht, verlichtte een ruimte die hem nog het meest aan een varkenskot deed denken. Op het ergste voorbereid liet hij zijn blik naar de grond gaan. Ondanks dat het lichaam omgedraaid lag, en zelfs als hij geen rood hemd had gedragen, zag Geert meteen dat de man op het plakkerige stro zijn vader was.

De cipier duwde Geert opzij en gebruikte zijn besmeurde laars om het roerloze lichaam om te draaien. Terwijl vader op zijn rug rolde, ontsnapte er een vreemd geluid uit zijn met bloed bevelkte mond. Met een schok constateerde Geert dat vaders linkeroog veranderd was in een donkere vlek.

‘Nou?’ riep de cipier.

‘Het... het is hem,’ wist Geert uit te brengen.

‘Zie je wel,’ zei de poortwachter. ‘Ik dacht het al. Waarom ligt hij hier, Giel?’

‘Geknukt. Zijn tegenstander ligt in de cel hiernaast.’

‘Geknukt?’ vroeg Geert verbaasd.

‘In de Eenhoorn,’ zei de cipier.

‘Een herberg,’ voegde de poortwachter eraan toe.

‘Blijkbaar houdt hij nogal van dattum,’ zei de cipier terwijl hij het

drinkgebaar maakte. ‘Daarbij was hij nogal intiem met een vrouw, totdat haar echtgenoot binnenkwam. Ruzie, knokpartij, tafels en stoelen kapot - het bekende verhaal.’

Geert wist niet wat hij hoorde. Geknokt? Gedronken? Een vrouw?

‘Hoe heet je vader?’ vroeg de cipier.

‘Hendrik, mijnheer. Hendrik van Themaat.’

De cipier boog zich naar de vloer en zette een hand aan zijn mond. ‘Wakker worden Hendrikje,’ riep hij. ‘Je zoon is er. Het gratis logeren is voorbij. Moeder de vrouw wacht op je.’

‘Mag hij naar huis?’ vroeg Geert hoopvol.

‘Hoe eerder hoe beter,’ zuchtte de cipier. ‘Het is jaarmarkt, dus in de loop van de dag verwacht ik meer van dit soort gasten. Je vader droeg een buidel geld op zijn lijf, en omdat hij zijn mes niet heeft getrokken, mocht hij de keurmeester een pond betalen. Met de rest van zijn geld is de schade betaald en daarmee is de kous afgedaan. Hij ligt hier alleen om zijn roes uit te slapen, daarom zit hij ook niet aan de ketting.’

Nu pas zag Geert de ijzeren ring die aan de muur zat. Het kon dus nog erger.

‘Wacht,’ zei de cipier, ‘Ik zal zijn spullen pakken.’

Terwijl de dikke man de gang in waggelde, hielpen Geert en de poortwachter vader voorzichtig op de been. Maar eenmaal rechtop bleek vader te zwak om zelfstandig te kunnen lopen. Een poging van de poortwachter om hem op zijn rug te vervoeren, ontlokte een kreet van pijn.

‘Klinkt als gekneusde ribben,’ zei de cipier die met het mes van vader kwam aanzetten. ‘Of misschien wel gebroken. Ik zou er een heelmeeester naar laten kijken.’

Geert nam het mes van vader in ontvangst en knoopte de houder aan zijn koord. De cipier groette en vertrok weer naar zijn kamer.

Uiteindelijk bleek er geen andere manier om vader in beweging te krijgen dan door hem aan beide kanten te ondersteunen en hem stap voor stap via de trap omhoog te loodsen. Geert beseftte hoeveel geluk hij had met de hulp van de poortwachter, zonder hem had hij het nooit gered.

Toen ze een eeuwigheid later buiten waren, sjokten ze met z’n drieën over de brug richting de boot. ‘Ik moet nu echt terug naar mijn maat,’ zei de poortwachter toen ze aan de overkant van de stadsgracht waren. De man liet vader voorzichtig los en nog voor Geert zijn dank goed en wel had kunnen uitspreken, was hij al op de terugweg naar zijn post.

Moeizaam schuifelden Geert en vader verder naar de haven, waar karreman Betto op nieuwe klanten stond te wachten. Het mannetje herkende zijn voormalige klanten en kwam hun tegemoet.

‘Gevochten?’ vroeg hij simpelweg.

Geert knikte.

Het mannetje haalde zijn schouders op. ‘Betto helpt klanten altijd.’

Met hulp van Betto lukte het om vader de kadetrap af te krijgen en hem naar de boot te brengen. Toen ze hem voorzichtig op de bodem hadden gelegd, stapte Betto van boord en nam Geert plaats bij de riemen. De karreman duwde de boot af en tikte routinematig tegen zijn pet.

UTRECHT-THEMAAT, 4 AUGUSTUS 1454

Verlost van zijn zware lading en geholpen door de stroom van het water, dreef de roeiboort bijna als vanzelf terug naar Themaat. Geert trok aan de riemen en bestudeerde de hemel boven hem. Behoudens de warmte waren de weersomstandigheden heel anders dan gisteren. De lucht voelde vochtig aan en langs de hemel zeilden dikke wolken waar de zon nog maar af en toe doorheen wist te prikken.

Voorbij het troebele water van de blekerijen vulde Geert zijn lege bierkrui in de Vleutensevaart. De helft dronk hij op, de andere helft goot hij voorzichtig bij vader naar binnen. Tijdens het drinken staarde vader hem met zijn goede oog aan, om daarna in een diepe slaap weg te zinken. Op de bodem van de boot vond Geert een verdwaalde appel. Hij at hem gretig op, nam weer plaats op het zitje en begon met een hoofd vol donkere gedachten te roeien.

Hij had er alles aan gedaan om te voldoen aan de verwachtingen van vader, maar het was juist vader die volstrekt niet aan zijn verwachtingen had voldaan. Geknukt? Gedronken? Een vrouw? Wat betekende dit voor de toekomst? Hoe moesten ze Elsbeth onder ogen komen?

Stelletje goddelozen dat jullie zijn!

Terwijl Geert aan de riemen trok, zocht hij in de omgeving iets waarop hij zijn aandacht kon richten, maar het vlakke land was leeg en bood geen afleiding voor zijn malende gedachten.

Bij steenhuis Den Hoet, waar de *stadsvrijheid* eindigde en het rechtsgebied Vleuten begon, gunde Geert zijn armen een moment rust. Terwijl hij het gehavende hoofd van vader bestudeerde, be kroop hem een onbestemd

gevoel. Onderweg was hij verschillende boten tegengekomen, maar nu was de Vleutensevaart verlaten en ook op het land was geen mens meer te zien. Waar was iedereen gebleven? Toen hij zich omdraaide zag hij het antwoord in de vorm van een dik pak donkere wolken dat dreigend op hem afkwam. Dat zag er niet goed uit. Geert greep de riemen en trok de boot weer in beweging. Misschien kon hij nog net droog overkomen.

Na een tijdje klonk er gerommel in de lucht, het onmiskenbare geluid van een naderende onweersbui. Even later vielen de eerste druppels al, niet lang daarna ging er een lichtflits door de hemel. Geert trok het dekzeil over vader heen. Opeens trok de wind fel aan en ging de regen over in stevige neerslag. Niet lang daarna liet een langgerekte donder het hout van de boot trillen. Verderop zag Geert de toren van steenhuis Den Engh. Niet ver daarachter lag Themaat.

‘We zijn bijna thuis!’ riep hij naar zijn vader onder het zeildoek. Zijn overslaande stem ging verloren in het geluid van de neerkletterende druppels.

Volledig doorweekt bereikte Geert kasteel Den Engh, waar hij de boot onder de neergelaten ophaalbrug liet glijden. Hij greep zich vast aan een balk van de brug, bond de boot eraan vast en liet zich achterovervallen. Wat een ellende. Gisteravond had hij zijn laatste maaltijd gehad in een herberg bij de Neude, wat had hij zich toen trots en vrij gevoeld. Nu schuilde hij onder een lekkende brug — hongerig, moe en bang om naar huis te gaan.

Een bliksemschicht doorkliefde de steeds donker wordende hemel, vrijwel direct gevolgd door een oorverdovende donderslag. Een windvlaag trok onder de brug door. Geert rilde in zijn natte kleren. Misschien moest hij een peddel rechtop onder het dekzeil zetten en er dan onder kruipen, dat had hij vader vaak zien doen. Hij stak zijn hand uit naar het zeildoek, maar trok hem meteen weer terug toen hij een paard hoorde hinniken. Snel kroop hij naar de punt van de boot en tuurde hij door een dichte sluier van regen-druppels in de richting van Utrecht.

Over het smalle pad langs het water naderde een ruiter. Een bliksemflits was genoeg om de man plat over de hals van zijn galopperende paard te zien liggen. Een paar tellen later hoorde Geert het gedreun van paardenhoeven boven zijn hoofd. Op hetzelfde moment lichtte de wereld fel op en was er een gigantische klap. In een reflex kromp Geert in elkaar om zijn lijf te beschermen.

Toen zijn zintuigen weer begonnen te werken en Geert tot zijn

opluchting merkte dat hij nog leefde, rook hij een scherpe geur. Instinctief beseftte hij wat was gebeurd – de bliksem was ingeslagen, en niet ver van hem vandaan. Opeens werd hij zich bewust van een plonzend geluid. Hij tuurde onder de brug door en zag tot zijn schrik verderop een paard in het water liggen. Het dier maakte wilde bewegingen met zijn hoofd en bij elke nieuwe donderslag raakte het volledig in paniek. Dicht naast het paard spartelde de ruiter. De man schreeuwde iets onverstaanbaars en opeens was hij verdwenen.

Geert hield zijn adem in. Thuis sprong hij met warm weer zonder angst in de sloot, maar deze brede sloot leek hem een stuk dieper en hij was geen beste zwemmer.

De ruiter kwam weer boven water en slaakte opnieuw een kreet. Alsof iets hem dreef, handelde Geert zonder na te denken. Hij ging op zijn knieën zitten, slingerde zijn benen over de rand van de boot en liet zich in het lauwe water glijden. Zijn voeten voelden nergens een bodem.

Een felle lichtflits onthulde de contouren van Den Engh, daarna verdween het huis in een dichte nevel van regen. Na wat onhandig gekrabbel bereikte Geert het spartelende paard. Met zijn ene hand klampte hij zich vast aan het zadel en met zijn andere greep hij de mantel van de drenkeling. Hij spande zijn spieren en trok het zware lichaam met moeite boven water. Voor zijn ogen zoog een rood hoofd zich gretig vol met lucht.

‘Mijn voet!’ proestte de man. ‘Mijn voet!’

Geert was in de veronderstelling geweest dat de drenkeling niet kon zwemmen, nu begreep hij dat er een ander probleem speelde. Hij liet de man los, zocht met zijn vrije hand onder water en vond een been. Haastig voelde hij langs het been totdat hij, vlak onder zich, bij de stijgbeugel van het paard kwam. In de beugel trof hij een schoen aan met de voet van de man erin. De man zat vast! Geert liet het zadel los en probeerde met beide handen de voet van de drenkeling uit de stijgbeugel te bevrijden. Maar hoe hij ook trok, draaide of wrikte – de voet bleef in de schoen, en de schoen bleef in de beugel.

Toen hij opzij keek, zag Geert dat het hoofd van de man weer onder water lag. Hij liet de stijgbeugel voor wat hij was, steunde op het spartelende paard en trok de man aan zijn mantel weer boven water. Twee doodsbenauwde ogen keken hem vanaf armlengte aan. De man leek iets te willen zeggen, maar kennelijk ontbrak het hem aan kracht. Terwijl de regen oorverdovend neerplensde, gingen er duizend gedachten door Geerts hoofd.

Zijn arm begon pijn te doen en hij moest de drenkeling opnieuw loslaten. Machteloos keek hij toe hoe de man nog een paar keer naar lucht hapte en daarna onder de waterlijn verdween.

‘Help!’ schreeuwde Geert richting kasteel Den Engh. ‘Help!’

Ineens kreeg hij een ingeving. Met zijn vrije hand tastte hij onder water naar het mes van vader dat hij van de cipier had ontvangen en dat aan zijn koord had gebonden. Hij vond het handvat, trok het mes uit de houder, zette het lemmet achter de riem van de stijgbeugel en sneed het leer met een stevige haal door. Gelukt!

Onmiddellijk dreef de drenkeling weg van het paard. De man bewoog een nog beetje met zijn armen, maar het was duidelijk dat hij de kracht miste om zelfstandig naar de oever te komen. Geert liet het mes vallen, krabbelde naar de man en trok het zware lichaam met zijn laatste krachten richting de waterkant. Op het moment dat hij vaste grond onder zijn voeten voelde komen, hoorde hij opgewonden mannenstemmen en het geblaf van honden. Godzijdank.

LANDGOED DEN ENGH, 4 AUGUSTUS 1454

Een gelukzalig moment dacht Geert dat hij in de betraande ogen van zijn lieve moeder staarde. Een paar tellen later trok het lichte gevoel in zijn hoofd weg en opeens herkende hij het gezicht van vrouwe Ave, de vrouw van Heer Melis Uten Engh. Ave zat geknield naast hem in het gras, haar mooie kapsel nat en in de war. Wat Geert voor tranen had aangezien, bleken regendruppels te zijn.

‘Wees gerust,’ sprak vrouwe Ave. ‘Je bent veilig.’

‘Ik ken hem,’ hoorde Geert een andere stem zeggen.

Geert draaide zijn hoofd en zag Wessel staan, de blonde knecht van Melis Uten Engh met wie hij wel eens een praatje maakte.

‘Zijn naam is Geert. Hij komt uit Themaat.’

Geert wilde iets zeggen, maar op dat moment klonk er gerommel in de lucht. Het geluid bracht hem terug naar de werkelijkheid.

‘De drenkeling!’ riep hij verschrikt.

‘Rustig maar,’ zei vrouwe Ave. ‘Pastoor Aernt is in goede handen — we hebben hem naar binnen gebracht.’

Pastoor Aernt? Opeens herinnerde Geert zich de ogen van de drenkeling. Had hij met de Vleutense pastoor in het water gelegen? Plotseling schoot

hem iets anders te binnen. Hij krabbelde overeind en begon met wankelende benen langs het water te lopen.

‘Waar ga je heen?’ riep vrouwe Ave hem bezorgd na.

‘Mijn vader,’ riep Geert. ‘Hij ligt in de boot, daar onder de ophaalbrug. Hij is gewond.’

‘Wacht maar!’ riep Wessel, ‘ik ga hem halen.’ Hij rende Geert voorbij, trok zijn hemd uit en sprong ter hoogte van de ophaalbrug het water in. Vanaf de oever kon Geert niet goed zien wat er onder de brug gebeurde, maar hij ging er vanuit dat Wessel bezig was het touw los te maken waarmee hij de boot aan de onderkant van de brug had vastgebonden.

Terwijl Geert zich voorbereidde op een confrontatie met vader, werd zijn aandacht getrokken door het geluid van naderende voetstappen. Hij keerde zich om en zag twee bekende mannen onder het poortgebouw van Den Engh naar buiten lopen. De kleinste van de twee mannen was heer Melis Uten Engh. Heer Melis was de bewoner van kasteel Den Engh en de echtgenoot van vrouwe Ave.

De grote man die naast heer Melis liep, was niemand minder dan Frederik Uten Ham. Geert was niet verrast om Heer Frederik op het landgoed van Heer Melis aan te treffen. Iedereen wist dat de mannen vrienden waren en elkaar vaak opzochten.

Heer Melis liep rechtstreeks op Geert af en ging met een ernstig gezicht voor hem staan.

‘Goed werk, knaap,’ sprak hij. ‘Het ziet er naar uit dat je het leven van onze pastoor hebt gered. Heer Frederik en ik hoorden je hulpkreet. We zagen jullie worstelen in het water en zijn zo snel mogelijk gekomen om jullie te helpen. De pastoor rust nu veilig in mijn huis.’

‘Dank u, heer,’ zei Geert met een beleefde buiging. Het viel hem nu pas op dat zowel Heer Melis als Heer Frederik vanaf hun schoenen tot aan hun middel nat waren. ‘Zonder uw hulp had ik het nooit gered.’

In de verte rommelde het wegtrekkende onweer. Opeens stapte Heer Frederik Uten Ham naar voren. Hij ging naast Heer Melis staan en nam Geert uitgebreid op, alsof hij hem later moest kunnen beschrijven. Hij schraapte zijn keel en sprak met gezaghebbende stem:

‘De pastoor ademt rustig. Het meeste water is uit zijn longen. Hij zal het waarschijnlijk wel halen. Wat is je naam, knaap?’

Voor wie Heer Frederik niet kende, had het kunnen lijken alsof hij een geneesheer was, maar Geert wist wel beter. Heer Frederik woonde in kasteel

Den Ham, even ten westen van het dorp Vleuten. Hij bekleedde het gewichtige ambt van maarschalk en was in dienst van bisschop Rudolf.

‘Mijn naam is Geert,’ zei hij met een buiging. ‘Ik ben de tweede zoon van Hendrik van Themaat.’

‘Mm,’ reageerde Heer Frederik.

Nooit eerder zag Geert van zo nabij het gezicht van de maarschalk — de zware onderkaak, de hoge jukbeenderen en de vooruitgestoken onderlip. Met alles maakte hij de indruk van kracht, alsof hij was ontsproten aan een oude eik.

‘Vertel me, wat deden jij en de pastoor in het water?’

‘Wel heer, het verhaal is eenvoudig. Ik kwam met mijn vader uit Utrecht varen toen het noodweer begon. Toen ik hier onder de brug schuilde, sloeg de bliksem in. Daarna zag ik een ruiter met zijn paard in het water liggen.’

Tijdens het spreken keek Geert met een schuin oog naar het tafereel dat zich achter Heer Melis en Heer Frederik afspeelde. Daar trok een kletsnatte Wessel eerst zichzelf en daarna de roeiboot de zanderige oever op.

‘Ik zwom naar de ruiter toe,’ ging Geert verder, ‘en kwam erachter dat zijn voet vastzat in de stijgbeugel van zijn paard. Nadat ik de riem van de beugel had losgesneden, konden we veilig naar de oever zwemmen.’

Heer Frederik knikte. ‘Goed gehandeld.’

Geert tuurde tussen de heren door en zag hoe Wessel de inhoud van de boot inspecteerde.

‘Je sprak over je vader,’ zei Heer Frederik. ‘Waar is hij nu?’

Geert wachtte met zijn antwoord, want op dat moment trok Wessel het zeildoek van de roeiboot weg. De stalknecht van Den Engh deinsde geschrokken terug en slaakte een kreet. Geert vergat waar hij mee bezig was en rende tussen de heren door naar de boot.

Vader lag erbij als een verminkt lijk in een smerige plas water, maar zijn buik ging gestaag op en neer. Geert draaide zich naar de heren, die verbaasd naar de inhoud van de boot stonden te kijken.

‘Wat is er met hem aan de hand?’ vroeg Heer Frederik bars.

‘Dat is mijn vader,’ zei Geert.

‘Ik vroeg wat hem mankeerde?’ zei Heer Frederik streng.

‘Hij is gewond geraakt, heer.’ Geert aarzelde even. ‘Bij een gevecht in Utrecht.’ Het laatste voegde hij er met tegenzin aan toe, in de wetenschap dat een half antwoord niet zou volstaan.

‘Een gevecht?’ Heer Frederik kneep zijn ogen tot spleetjes.